

Biuletyn

POMOC TECHNICZNA 3/2009

EWALUACJA
– SZTUKA
ZADAWANIA PYTAŃ

EWALUACJA
W POLSKIEJ
AGENCJI ROZWOJU
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Pracownicy UOKiK
na rzecz prawidłowego wydatkowania
funduszy Unii Europejskiej

W numerze:

Słowo wstępne **str. 3**

Wydarzenia **str. 4**

Ewaluacja, wskaźniki, metodologia, narzędzia **str. 5**

Ewaluacja – sztuka zadawania pytań **str. 6**

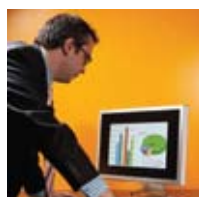
Ewaluacja, czyli badanie sensu **str. 9**

Ewaluacja promocji i informacji **str. 10**

Ewaluacja w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości **str. 12**

Hanna Bałos o ewaluacji Priorytetów Pomocy Technicznej POIiŚ **str. 14**

Pracownicy UOKiK **str. 16**

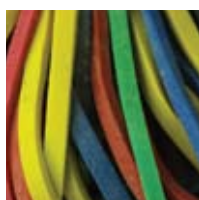
Stan wdrażania POPT **str. 18**

Biuletyn Pomocy Technicznej nr 3/2009

WYDAWCA: Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym Pomoc Techniczna, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej
ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa, www.popt.gov.pl

REDAKCJA: Wydział Koordynacji Pomocy Technicznej: Przemysław Derwich, Justyna Potiopa, Marzena Pleskot
e-mail: popt@mrr.gov.pl, tel. 22 461-39-18

PRZYGOTOWANIE I PRODUKCJA: Pracownia C&C, www.pracowniacc.pl

Drodzy Czytelnicy!

Od 2004 roku korzystamy ze środków Unii Europejskiej i wyraźnie widać już efekty gospodarowania tymi pieniędzmi, nie możemy jednak poprzestać na liczeniu kilometrów dróg czy zrealizowanych inwestycji, konieczna jest ocena oddziaływania funduszy strukturalnych choćby na gospodarkę. Bez tej wiedzy trudno przewidywać do jakich sektorów środki powinny być kierowane w kolejnych latach. Z pomocą przychodzi ewaluacja, czyli badanie zarówno systemu wdrażania jak i fizycznych efektów realizacji programów operacyjnych. Dlatego też oddaję w Państwa ręce biuletyn w całości poświęcony tematowi ewaluacji.

Ewaluacja jest narzędziem oceny, ale jej głównym zadaniem jest poprawa efektywności systemu realizacji polityki spójności, a w konsekwencji poprawa skuteczności wydatkowania funduszy strukturalnych. Badania ewaluacyjne dostarczają wiedzy na temat rzeczywistych efektów realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, czego nie może dać wyłącznie monitorowanie wskaźników. Obecnie ewaluacje realizowane są na dwóch równoległych poziomach: dotyczących badania efektów poprzedniego okresu programowania, jak i bieżącej oceny obecnie realizowanych programów operacyjnych. Wiele z rekomendacji zawartych w badaniach dotyczących programów realizowanych w latach 2004-2006 znalazło już swoje odzwierciedlenie w zapisach dokumentów obowiązujących obecnie, czego dobrym przykładem jest chociażby spójny system wizualizacji wszystkich programów operacyjnych. Dlatego też zgodnie z wymogami stawianymi krajom członkowskim proces ewaluacji jest prowadzony w sposób coraz bardziej systematyczny z uwzględnieniem wszystkich poziomów wdrażania, a ponieważ liczba prowadzonych badań rośnie, konieczna jest także odpowiednia koordynacja tematyki działań badawczych. Dlatego też w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna finansowane są prace Krajowej Jednostki Oceny, odpowiedzialnej za badania horyzontalne, ale także za koordynację badań ewaluacyjnych prowadzonych przez wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie funduszy europejskich.

Wraz z liczbą prowadzonych badań wzrasta też znaczenie ewaluacji oraz stopień wykorzystania rekomendacji. Warto pamiętać, że badania ewaluacyjne to ciekawa i przydatna wiedza, która może służyć zarówno do tworzenia nowatorskich projektów jak i lepszych planów działania, a w przyszłości także nowych programów operacyjnych.

Zapraszam do lektury bieżącego numeru biuletynu, który pozwoli Państwu zapoznać się zarówno z wynikami badań prowadzonych przez instytucje zaangażowane w realizację polityki spójności oraz nowoczesnymi metodami badawczymi, jak również doświadczeniami i poradami specjalistów w obszarze ewaluacji.

Adam Zdziebło
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego

20-21 PAŹDZIERNIKA 2009 R.

II SPOTKANIE ROCZNE Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ – PODSUMOWANIE WDRAŻANIA NARODOWEJ STRATEGII SPÓJNOŚCI 2007-2013 W 2008 ROKU

„O ile rok 2008 był rokiem usuwania przeszkód legislacyjnych i proceduralnych, o tyle rok 2009 możemy nieśmiało nazwać sukcesem wszystkich Państwa.” Tak podczas II rocznego spotkania podsumowującego wdrażanie programów Narodowej Strategii Spójności w 2008 roku sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego Hanna Jahns konkludowała osiągnięcia w zakresie wdrażania polityki spójności. Spotkanie odbyło się 20-21 października 2009r. w pałacu w Łochowie, a udział wzięli w nim nie tylko najwyżsi przedstawiciele polskiej administracji,

ale przede wszystkim goście z Komisji Europejskiej, między innymi Manfred Beschel i Aurelio Cecilio. Uczestnicy spotkania byli zgodni, że fundusze unijne są wydatkowane w Polsce coraz skuteczniej. Nie ma zagrożenia utraty środków z tytułu zasady n+3, osiągnięte wartości wskaźników, które w niektórych przypadkach przekroczą poziom założony w programach operacyjnych, a także rosnące w Polsce zainteresowanie funduszami unijnymi w sytuacji światowego kryzysu i spadającej liczby inwestycji, to wszystko pozwala optymistycznie patrzeć w przyszłość.

23 PAŹDZIERNIKA 2009 R.

V KONFERENCJA EWALUACYJNA

Osoby zajmujące się ewaluacją co roku spotykają się na konferencji w celu omówienia aktualnych rezultatów i wyzwań jakie stoją przed procesem ewaluacji. Październikowe spotkanie było już piątym z kolei i było nieco mniejszym niż zwykle, z uwagi na zaplanowaną na 30 listopada i 1 grudnia w Warszawie konferencję ewaluacyjną Komisji Europejskiej, będącą największym tego typu wydarzeniem w Europie. Niemniej jednak V konferencja ewaluacyjna przyniosła wiele ważnych ustaleń. Obrady skupiały się wokół rozszerzenia procesu ewaluacji na inne polityki publiczne. Doświadczenia i system stworzony

w ramach ewaluacji polityki spójności działa na tyle dobrze, że można go z powodzeniem wykorzystać w ramach innych działań. Konferencja pozwoliła także na zaprezentowanie działającego już systemu zarządzania wnioskami i rekomendacjami z ewaluacji. System zapoczątkowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, sprawdził się na tyle dobrze, że został zaimplementowany także do innych programów. Instytucje zaangażowane w proces ewaluacji mogą już korzystać ze spójnych zasad choćby w zakresie przygotowywania rekomendacji.

6 LISTOPADA 2009 R.

AKADEMIA EWALUACJI PROGRAMÓW ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Liczba badań ewaluacyjnych w Polsce wciąż rośnie, zwłaszcza w kontekście monitorowania zmian, jakie dokonują się dzięki wydatkowaniu środków unijnych. Rośnie także zapotrzebowanie na wiedzę w zakresie badań ewaluacyjnych, dlatego też na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego realizuje studia podyplomowe z zakresu ewaluacji. W listopadzie otwarta została druga edycja studiów przeznaczonych dla pracowników administracji publicznej odpowiedzialnych między innymi za planowanie i nadzór nad badaniami. Program studiów obejmuje takie zagadnienia jak nowoczesne narzędzia zarządzania, etyka badań ewaluacyjnych, metodologia badań. Autorzy progra-

mu studiów postawili sobie za cel odpowiedzieć na wyzwania dla procesu ewaluacji w kraju między innymi poprzez wyjście poza biurokratyczne, kontrolne podejście do ewaluacji, rozwijanie funkcji uczenia się i partnerstwa oraz rozwijanie zróżnicowanych podejść i metod ewaluacyjnych. Program studiów jest realizowany częściowo w języku angielskim, co pozwala na korzystanie z doświadczeń także wykładowców z innych krajów, o innej kulturze ewaluacyjnej. Z pewnością dzięki kształceniu procesy badawcze realizowane w ramach polityki spójności mają szansę być doskonalone, a wysoka jakość ewaluacji pozwoli na uzyskiwanie wiedzy niezbędnej do planowania wydatkowania funduszy UE w kolejnych latach.

Ewaluacja, wskaźniki, metodologia, narzędzia

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, działania, produktu. W funduszach strukturalnych wymóg prowadzenia ewaluacji został wprowadzony Rozporządzeniem Rady nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Metodologia prowadzenia badań dotyczących realizacji polityki spójności jest wciąż doskonała a kolejne badania przynoszą nowe, ciekawe informacje. Ewaluacje można podzielić na dwie podstawowe grupy: ewaluacje strategiczne i operacyjne. Pierwsze dostarczają informacji na temat realizacji strategicznych celów polityki spójności, drugie stanowią źródło wiedzy na temat systemu wdrażania i mają stanowić pomoc w realizacji celów zaplanowanych w ramach programów operacyjnych. Ponieważ system monitoringu jest oparty przede wszystkim na badaniu wartości wskaźników, ewaluacje dostarczają niezwykle cennych informacji zarówno na poziomie horyzontalnym, jak i sektorowym.

Ewaluacja a monitoring

Ważne z punktu widzenia systematyki procesów kontroli i oceny polityki spójności jest wprowadzenie rozróżnienia pomiędzy procesem monitoringu i ewaluacją. Monitoring jest przede wszystkim procesem ciągłym, polegającym na ustawicznym badaniu osiąganych wskaźników w odniesieniu do oczekiwań. Natomiast ewaluacja jest pogłębioną analizą informacji uzyskanych w ramach monitoringu oraz z innych źródeł. W monitoringu badane są głównie wskaźniki produktu i rezultatu, natomiast ewaluacja dotyczy w większym stopniu wskaźników oddziaływania, które muszą być badane w szerszej perspektywie. Wybór wskaźników jest uzależniony od specyfiki programu czy projektu, a także od sposobu i źródeł pozyskiwania informacji. Im pozyskiwanie informacji na temat interesujących danych jest trudniejsze i bardziej pracochłonne tym istotniejsza przesłanka do wykorzystania badania ewaluacyjnego.

Proces badawczy

Aby ewaluacja mogła pełnić swoją funkcję konieczne jest zachowanie podstawowych zasad dotyczących procesu badawczego. W zależności od przyjętej metodologii oraz rodzaju badania, ewaluacje różnią się między sobą, jest jednak kilka wspólnych elementów, o których warto pamiętać przystępując do przygotowania ewaluacji. Kluczowym elementem jest określenie tematu ewaluacji – należy pamiętać, że wiedza z badania musi zostać odpowiednio wykorzystana, a zatem musi trafić do odpowiednich osób w odpowiednim czasie. Planując temat ewaluacji konieczne jest więc wzięcie pod uwagę opinii i potrzeb osób zainteresowanych wynikami badania. Drugim ważnym etapem jest postawienie właściwych pytań oraz określenie celu prowadzenia badania. Dobrze opracowane pytania zapewnią właściwy kierunek prac ewaluatorów oraz pozwolą na ustalenie jakie zagadnienia należy przeanalizować w celu odpowiedzi na kwestie problemowe. Te z kolei powinny być badane w odniesieniu do właściwych kryteriów. Do tych najczęściej stosowanych także w odniesieniu do badań związanych z funduszami Unii Europejskiej należą: trafność, efektywność, skuteczność, oddziaływanie, trwałość efektów. Kolejnym etapem jest wybór metodologii i narzędzi badawczych. Sam proces badawczy składa się z etapu zbierania danych oraz ich analizy. W ewaluacjach związanych z funduszami Unii Europejskiej, podobnie jak w każdym procesie ewaluacyjnym wykorzystywane są zarówno dane pierwotne, jak i wtórne oraz dane ilościowe i jakościowe, jednak dla uzyskania danych obiektywnych konieczne jest porównywanie dostępnych informacji i źródeł. Warto podkreślić, że proces ewaluacji również może podlegać monitoringowi, konieczne jest bowiem sprawdzanie czy w trakcie badania uzyskiwane są odpowiedzi na postawione wcześniej pytania.

Wyniki badań

Zasady realizacji ewaluacji są jednak dużo bardziej rozbudowane. Dlatego też ważne jest korzystanie z wiedzy na temat procesów badawczych oraz wcześniej przeprowadzonych badań. Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi ewaluacji wszystkie badania są publikowane na stronie internetowej www.ewaluacja.gov.pl. Obecnie blisko 60 instytucji zaangażowanych jest w zlecenie i prowadzenie badań. Wszystkie przeprowadzone ewaluacje to kapitał wiedzy, z której warto korzystać nie tylko z uwagi na wymogi, ale także ze względu na wartość poznawczą jaką ze sobą nosią.

Wykorzystywanie funduszy Unii Europejskiej poddawane jest stałemu monitoringowi zarówno na poziomie beneficjentów jak i instytucji zaangażowanych we wdrażanie. Bardzo dużo mówi się o wskaźnikach, o stopniu wykorzystania środków, mniej o rzeczywistych efektach realizacji projektów. Co pokazują badania ewaluacyjne, czy dzięki ewaluacjom można ocenić działanie funduszy unijnych w skali makro?

Rzeczywiście główny nacisk, zwłaszcza jeśli popatrzymy na opinię publiczną jest położony na to czy wydamy pieniądze czy nie. Zwłaszcza na początku realizacji polityki spójności była to wręcz psychoza, w tym momencie również główne zainteresowanie mediów koncentruje się wokół stopnia wykorzystania środków, a nie sensowności wydatkowania pieniędzy, choć systematycznie to się zmienia na korzyść. W coraz większym stopniu jesteśmy zainteresowani realnymi efektami programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych. W związku z tym, że system monitoringu rzeczowego w Polsce nie funkcjonuje zbyt sprawnie, a zwłaszcza nie funkcjonował tak w latach 2004-2006, ewaluacja jest głównym źródłem informacji na temat realnych efektów polityki spójności w Polsce. Możemy już bardzo dużo powiedzieć na podstawie zrealizowanych badań na poziomie kraju i regionów. Ze wszystkich wyników, że wpływ funduszy jest znaczny – szybciej rozwija się gospodarka, tworzone są miejsca pracy, zwiększają się inwestycje bezpośrednie. W chwili obecnej wykorzystywane są trzy modele makroekonomiczne pozwalające szacować rzeczywisty wpływ funduszy na gospodarkę HERMIN, MAMoR, EUImpactMod. Polska jest jednym z liderów w tej kwestii, na początku wykorzystywany był model HERMIN, teraz korzystamy także z dwóch innych modeli. Systematycznie otrzymujemy wyniki prac badawczych, co pół roku aktualizowane są dane, dzięki temu jesteśmy w stanie szacować wpływ polityki spójności na gospodarkę. Informacje te dostajemy zarówno w odniesieniu do wpływu na kraj już zrealizowanych projektów jak również prognozowania go na lata następne. Te wyniki modelowania różnią

Rozmowa ze Stanisławem Bieniasem Naczelnikiem Wydziału Ewaluacji w Departamencie Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego

się, każdy model pokazuje trochę inne dane, ale dzięki temu, że możemy je uśrednić otrzymujemy bardziej precyzyjne informacje.

Ewaluacje obok odpowiedzi na postawione pytania badawcze niosą ze sobą rekomendacje zarówno dla różnych obszarów wykorzystywania funduszy, jak i dla systemu wdrażania programów operacyjnych. Jak wygląda wykorzystanie badań ewaluacyjnych przez instytucje uczestniczące w realizacji polityki spójności?

Za wykorzystanie wyników badań są odpowiedzialne te instytucje, które zlecają badanie, w szczególności są to Instytucje Zarządzające, jednak stopień wykorzystania ewaluacji jest zróżnicowany. Mogę podać przykład Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, gdzie bardzo wyraźnie widać jak wyniki prac badawczych są w praktyce wykorzystywane. Każdy z komitetów monitorujących w połowie poświęcony jest dyskusji nad rekomendacjami z badań. Szereg rekomendacji z badań programu SPO RZL znalazło swoje odzwierciedlenie w nowym programie PO KL. Położono znacznie więcej nacisku na aktywizację kobiet na rynku pracy, wsparcie wszelkich grup w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych. W ramach PO KL powstał ponadto system wdrażania rekomendacji, który w bardzo precyzyjny sposób pokazuje ścieżkę od pomysłu na badanie ewaluacyjne, poprzez jego realizację do opracowania wniosków i dyskusję nad tymi wnioskami, a następnie zmiany w dokumentach programowych np. kryteriach wyboru projektów. Ten system na tyle sprawnie funkcjonował, że w tym roku zdecydowaliśmy się (w zbliżonej formie) wdrożyć go we wszystkich Instytucjach Zarządzających.

Czy ten system już funkcjonuje w praktyce?

Ten system już działa, tylko dotyczy badań, które są w chwili obecnej zlecane. System został uruchomiony w połowie 2009 roku i rzeczywiście w obecnie zlecanych badaniach jest już wymóg, aby ewaluator przekazywał szczegółowe tabele rekomendacji z propozycją sposobu ich wdrażania. Musimy się jednak liczyć z tym, że realizacja każdego badania trwa. Od pomysłu do wniosków około roku, a do wykorzystania wyników jeszcze trochę dłużej, więc na realne efekty funkcjonowania tego systemu, będziemy musieli jeszcze trochę poczekać. Powiedzmy za rok moglibyśmy porozmawiać i ocenić na ile skutecznie on działa.

Ewaluacja

— sztuka zadawania pytań

Czyli ewaluacja systemu ewaluacji.

Na pewno takie badanie zostanie zrealizowane. Warto to zrobić, żeby system mógł działać lepiej i sprawniej.

Czy wyniki badań bywają czasem zaskakujące?

Wiele badań przynajmniej tych, które są realizowane w ramach badań horyzontalnych, jest można powiedzieć pionierskich. Pewne kwestie w ogóle nie były nigdy badane, w większości przypadków nie wiemy jakich wyników się spodziewać. Dzieje się tak między innymi dlatego, że przez wiele lat ewaluacji w Polsce nie było. W ogóle ewaluacja chociaż w Unii Europejskiej ma długą tradycję, to w innych państwach zwłaszcza w starych państwach członkowskich wcale nie jest realizowana aż tak bardzo systematycznie, a wiedza wynikająca z tych badań nie jest ugruntowana. W kwestii przewidywania wyników badań ciekawe jest to, że badając tą samą kwestię ewaluatorzy często otrzymują inne wyniki, używając różnych metod badawczych otrzymują dane, które wcale nie wskazują na ten sam kierunek i efekty realizacji polityki spójności. Są takie obszary, gdzie wyniki nie są konkluzywne i nie dają jasnych wniosków. Dlatego tak ważne jest czerpanie wiedzy z całego procesu ewaluacji, a nie tylko z pojedynczych badań, bo istnieje spore ryzyko, że przy zastosowaniu jednej metodologii w konkretnej sytuacji możemy otrzymać zupełnie inne wyniki niż badając tą samą kwestię, ale w nieco inny sposób.

Badania realizowane są w coraz większej ilości, ale pierwsze ewaluacje były traktowane powiedzieć po macoszemu, czy z perspektywy czasu ich jakość jest lepsza? Ile się zmieniło od 2004 roku?

Powiedziałbym, że jeśli w 2004 roku ewaluacja byłaby traktowana tylko po macoszemu, to byłaby traktowana zupełnie dobrze. Z moich obserwacji wynika, że ewaluacja była na początku utożsamiana z kontrolą, szczególnie osoby decyzyjne bały się ewaluacji podchodząc do niej bardzo nieufnie. W 2006 roku, który charakteryzował się bardzo dużą intensyfikacją prac związaną z ewaluacjami ex-ante wszystkich dokumentów programowych perspektywy 2007-2013, włączyliśmy w proces ewaluacji także osoby decyzyjne, regularnie spotykaliśmy się raz w tygodniu omawiając wyniki prac badawczych i coś drgnęło. Zmieniło się to, że ewaluacja stała się można powiedzieć biurokratycznym obowiązkiem narzuconym z Brukseli, ale już niegroźnym. Może nie udało się w pełni wykorzystać potencjału tkwiącego w ewaluacji, bo cały proces

przygotowania strategicznych dokumentów programowych był bardzo intensywny i najbardziej radykalne rekomendacje nie miały szansy być wdrożone z uwagi na napięty harmonogram prac. Ewaluacja przestała być jednak kojarzona z kontrolą i ludzie, a szczególnie osoby decyzyjne, oswoiły się z ewaluacją, przestały się jej obawiać. Taka naprawdę duża zmiana zaszła w roku 2008 i zachodzi teraz w roku 2009. Wraz z decentralizacją całego procesu ewaluacji, z jednoczesną słabością systemu monitorowania polityki spójności w zakresie informacji na temat realnych efektów (dotyczy to zwłaszcza okresu 2004-2006, w obecnej perspektywie, wraz z uruchomieniem systemu informatycznego uległo to znaczącej poprawie), ewaluacja stała się głównym źródłem informacji na temat rzeczywistych rezultatów. Pamiętam spotkanie w 2008 roku, spotkanie z Komisją Europejską w Niepołomicach, gdzie trzy czwarte dyskusji bazowało na wynikach ewaluacji. I wtedy naprawdę uwierzyłem w to, że ewaluacja już jest wykorzystywana. Wykorzystywana była na początku głównie jako źródło informacji na temat efektów, ale teraz widać, że w coraz większym stopniu ewaluacja jest również narzędziem dokonywania zmian, w tym w szczególności systemów wdrażania programów operacyjnych. Ten proces zachodzi, ale jest wciąż jeszcze bardzo dużo do zrobienia.

Rekomendacje dotyczące systemu wdrażania są jak sądzę najtrudniejsze do wdrożenia ze względu na dużą ilość powiązań chociażby z polskim systemem prawnym.

Na pewno ma Pani rację. Tutaj podzieliłbym ewaluacje systemowe na te, które dotyczą tylko i wyłącznie systemu wdrażania polityki spójności, tych ewaluacji było chyba najwięcej, zwłaszcza w ostatnim roku, głównie z poziomu regionalnego. Instytucje, które rozpoczynają realizację programów operacyjnych koncentrują się na ewaluacjach systemów wdrażania, co jest jak najbardziej słuszne i te rekomendacje rzeczywiście zmieniają kształt programów. Wiele badań dotyczyło systemów wskaźników zbieranych w ramach programów operacyjnych, kształtu kryteriów wyboru projektów, które w konsekwencji decydują o skuteczności realizacji całego programu operacyjnego. Te rekomendacje pozwoliły na dokonanie zmian, które w przyszłości będą miały pozytywny wpływ na osiągnięte w programach operacyjnych efekty. Nie ma specjalnie dużo problemów z dokonywaniem zmian w samej polityce spójności, w dokumentach programowych, natomiast

napotykamy sporą barierę, gdy zderzamy się z realiami funkcjonowania całej administracji publicznej w Polsce. Już jakiś czas temu wyraźnie zauważyliśmy, że polityka spójności nie funkcjonuje w próżni, tylko w ramach wielu różnych innych polityk publicznych i pewne projekty, które są realizowane w ramach programów dotyczących transportu czy infrastruktury, są realizowane tak naprawdę w systemie nieprzyjaznym dla dużych inwestycji. Instytucje zaangażowane w tym obszarze w realizację polityki spójności napotykają duży opór ze strony biurokracji naokoło funduszonej do tego dokłada się Unia Europejska z bardzo wysokimi wymaganiami na przykład w zakresie ochrony środowiska. To rzeczywiście stanowi sporą barierę dla dobrego wykorzystania funduszy unijnych. W tej kwestii ewaluacja pozwala skutecznie identyfikować te problemy. Staramy się również wykorzystywać wnioski i rekomendacje z procesu ewaluacji polityki spójności do poprawiania funkcjonowania krajowych polityk publicznych

Najważniejsze, że ten proces trwa.

Tak i to również z udziałem najwyższych przedstawicieli administracji publicznej nie tylko tych związanych z funduszami europejskimi. Szereg prac już zostało wykonanych, na Radzie Ministrów zostały przyjęte dokumenty, które porządkują system realizacji polityki rozwoju w Polsce, dalsze prace w tym zakresie są prowadzone. Przygotowujemy w ramach naszego Departamentu duży projekt w ramach Priorytetu V PO KL, który ma na celu nauczyć administrację publiczną lepszego zarządzania strategicznego, w tym również ma wprowadzić standardy związane z ewaluacją, przygotować podręczniki i szkolenia, tak by administracja lepiej korzystała z dostępnych narzędzi.

Jakie zatem rady można dać osobom przygotowującym badania ewaluacyjne w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie?

Ewaluacja jest obszarem, gdzie, żeby zbudować potencjał najlepsza jest taktyka learning by doing, tak wszyscy uczyliśmy się ewaluacji w Polsce. W tej chwili w proces ewaluacji zaangażowanych jest 150 osób na wszystkich poziomach wdrażania, które bezpośrednio zajmują się zlecaniem i odbieraniem badań ewaluacyjnych. Większość z nas uczyła się przez praktykę, w ewaluacji trzeba powiedzieć otwarcie: nie możemy się bać popełniać błędów i to zarówno przy określaniu obszarów badań, przy zlecaniu ich, a i potem sama praca ewaluatora jest obciążona tyłoma elementami ryzyka, że ewaluacja jest raczej zadaniem dla optymistów. I widać to nie tylko z perspektywy Polski. Również najbardziej doświadczone osoby w ewaluacji z Komisji Europejskiej, twierdzą, że wiele badań nie przynosi takich efektów jak byśmy chcieli, ale trzeba je systematycznie realizować, bo co któreś badanie przynosi bardzo interesujące wyniki, które potem możemy wykorzystać.

To co jest niesamowicie ważne w procesie ewalu-

acji dla osób zajmujących się tym tematem, to aby nie bazowały wyłącznie na własnej wiedzy. Bardzo ważne jest włączenie w proces definiowania zakresu prac badawczych, w zadawanie pytań, osób z innych jednostek – monitoringu czy programowania. Tak naprawdę, to te osoby wiedzą jakich informacji im potrzeba. Ewaluacja jest informacją i ta informacja musi być dostarczona właściwej osobie we właściwym czasie. Rolą osób zajmujących się ewaluacją jest zmuszenie pozostałych przedstawicieli administracji, z różnych jednostek, aby powiedzieli jakiego rodzaju informacje są im potrzebne, kiedy im będą potrzebne, tak aby z należyтым wyprzedzeniem uruchomić proces badawczy, z którego dane będą mogły być wykorzystane chociażby, żeby przygotować lepszy raport roczny z realizacji programu operacyjnego.

W ewaluacji jest tak, że dość dużo wiedzy musimy nabyć, nie ma możliwości, żeby po trzech miesiącach ktoś stał się w miarę samodzielny pracownikiem w obszarze ewaluacji. Potrzeba i wiedzy praktycznej w obszarze programów operacyjnych, jak również wiedzy ewaluacyjnej. Krajowa Jednostka Oceny wraz z Uniwersytetem Warszawskim uruchomiła studia podyplomowe z zakresu ewaluacji, właśnie otwieramy drugą edycję, gdzie w sposób systematyczny staramy się kształcić przedstawicieli administracji publicznej. Wcześniej organizowaliśmy szereg różnych szkoleń, ważna jest także wymiana doświadczeń między osobami zajmującymi się procesem ewaluacji. Trzeba się kształcić, bo ewaluacja sama w sobie jest nieustannym procesem kształcenia. Ewaluacja to szuka zadawania pytań. Najpierw musimy wiedzieć o co chcemy zapytać, jaką wiedzę chcemy zdobyć po co chcemy ją zdobyć, jak ją chcemy wykorzystać, a dopiero potem pytać o to w badaniach. Często powtarzam, że generalnie nie ma głupich pytań, poza jednym miejscem – ewaluacją. Niestety w obszarze badań wciąż sporo jest takich głupich pytań zadawanych, na które odpowiedź, kosztuje ciężkie pieniądze europejskiego podatnika, w tym także polskiego podatnika, który to finansuje. Naprawdę w ewaluacji trzeba się dobrze zastanowić, czego chcemy się dowiedzieć, a dopiero potem zlecać badanie, żeby uzyskać tą wiedzę.

Podsumowując, czy ewaluacja ma ogromne znaczenie dla wykorzystywania funduszy Unii Europejskiej?

Ma coraz większe znaczenie, nie powiedziałbym jeszcze, że ogromne. Tego bym nie zaryzykował. Natomiast systematycznie to znaczenie rośnie. Polska jest postrzegana jako kraj, który w sposób skuteczny realizuje proces ewaluacji. Powstaje coraz więcej badań, a ich wyniki w coraz większym stopniu są wykorzystywane do wprowadzania zmian w systemie polityki spójności. Jestem jeszcze bardzo daleki od powiedzenia, że w pełni potrafimy wykorzystać potencjał narzędzia jakim jest ewaluacja. Na pewno jesteśmy na dobrej drodze, ale jeszcze olbrzymia praca przed nami!

Dziękuję za rozmowę.

Ewaluacja, czyli badanie sensu

Rozmowa z dr Karolem Olejniczakiem, kierownikiem Akademii Ewaluacji – studiów podyplomowych pracowników administracji publicznej*

Dzięki ewaluacji unijne dofinansowanie wydawane jest mądrzej. Jest to szczególnie ważne w projektach realizowanych przez sektor publiczny. W przypadku takich przedsięwzięć ważne jest kładzenie nacisku na efekty a nie na szybkość wydawania unijnych dotacji. Nie jest sztuką wybudowanie drogi donikąd. Sztuką jest znalezienie takich obszarów i miejsc, które w przyszłości zaprocentują a zainwestowane środki będą się zwracać.

FE: Czy badania ewaluacyjne dotyczące funduszy unijnych powinny być przeprowadzane z użyciem szczególnych narzędzi badawczych?

Ewaluacja korzysta z wszystkich możliwych metod badań społeczno-ekonomicznych. Te metody są typowe dla badań naukowych i w efekcie przeprowadza się i wywiady, i ankiety, ale korzysta też się również z modeli ekonometrycznych i modeli logicznych. Wszystko zależy od tematu i skali badania. Ewaluacja, w tym wykorzystanie funduszy unijnych, różni się od badań naukowych jedynie w tym zakresie, że powinna być użyteczna dla konkretnej instytucji czy grupy osób zlecających badanie. Musi kończyć się wnioskami tego rodzaju – zrobić to, to i to, żeby ten program czy projekt przyniósł większe korzyści dla danej grupy docelowej (społeczności lokalnej, regionalnej, etc.).

Na co osoby prowadzące badania ewaluacyjne powinny zwracać szczególną uwagę?

Kluczowe są pytania, na które poszukujemy odpowiedzi. Muszą być jasno sformułowane a przede wszystkim należy zadawać takie pytania, które są ważne, i na które odpowiedź będzie przydatna w bardziej racjonalnym wydawaniu pieniędzy. Ważna jest też naukowa sumienność i korzystanie z różnych metodologii. Z perspektywy osób wykonujących ewaluację bardzo istotny jest bieżący dialog ze zleceniodawcami badań. Podczas takich spotkań można wyjaśnić sobie wiele spraw i odpowiednio ukierunkować tok ewaluacji.

Na jakie problemy najczęściej napotykają ewaluatorzy?

W poprzednim okresie programowania 2004-2006 był duży problem z dostępnością podstawowych danych. System SIMIK, czyli system monitorowania funduszy strukturalnych, nie działał tak, jak planowano. W efekcie zbieranie podstawowych wskaźników, typu – ile osób przeszkolono, ile czy wydano pieniędzy w danym regionie, na dany cel – zajmowało często po pół kontraktu. Na całe szczęście poprawiono to i mamy obecnie naprawdę dobry system monitorowania. Pozwala to wreszcie skoncentrować się na analizie zmian i efektów, jakie fundusze przynoszą gminom, regionom, społecznościom lokalnym.

Czy pracownicy administracji państwowej powinni samodzielnie wykonywać badania ewaluacyjne dotyczące wykorzystania funduszy unijnych?

Do tego, by samodzielnie wykonywać ewaluację, trzeba zatrudniać różnorodnych fachowców. Potrzebni są socjologowie, ekonomiści, ekonometrycy itd. Skład zespołu zależy od tematu danego badania. Instytucjom sektora publicznego po prostu nie opłaca się trzymać na stałym etacie całego zespołu specjalistów, który w ciągu roku wykonałby tylko kilka takich badań. Optymalną i powszechną w całej Europie praktyką jest więc zlecenie badań ewaluacyjnych w drodze konkursu. Wygrywa najlepsza firma, zespół ekspertów i oni realizują dane badanie dla konkretnego ministerstwa.

Czy ministerstwa mają obowiązek przeprowadzania ewaluacji wydatkowania funduszy unijnych?

Mają obowiązek ewaluacji ex ante wielkich programów a raporty z tych badań są publikowane na internetowych stronach poszczególnych resortów. Ministerstwa mogą także, zgodnie z unijnym prawem, zlecać ewaluacje bieżące (w trakcie wdrażania programu) i ex post (po zakończeniu programu, dotyczące jego efektów). Za ten ostatni rodzaj badań formalnie odpowiedzialna jest Komisja Europejska.

Czy wyniki ewaluacji wykorzystywane są w sposób wystarczający?

Nie do końca. I to jest obecnie nasze główne wyzwanie. Najpierw uczyliśmy się, jak zadawać pytania, teraz jak: korzystać z tych badań, pisać raporty oraz docierać do prasy z wnioskami z raportów. Od dłuższego czasu w gazetach publikowane są teksty o tym, czy zdążymy wykorzystać unijne dofinansowanie. Moim zdaniem, nastąpił obecnie w Polsce odpowiedni czas na podjęcie zupełnie innej dyskusji, a mianowicie – co z tych pieniędzy wyniknie dla naszego kraju? Czyli najwyższy czas zacząć rozmawiać o efektach. Wyniki ewaluacji mogą dostarczyć merytorycznego wkładu do takiej dyskusji.

Czy w porównaniu z okresem 2004-2006 nastąpiły istotne zmiany w procesie ewaluacji przedsięwzięć współfinansowanych z funduszy unijnych?

Nastąpiła rewolucja. Jakość badań jest coraz wyższa, bo ministerstwa zmuszają firmy badawcze do tworzenia dobrych raportów. W latach 90-tych, kiedy zaczynaliśmy w Polsce ewaluację funduszy przedakcesyjnych, zajmowało się tym kilka osób. Obecnie ich grono, zarówno zlecających, jak i wykonawców, składa się z co najmniej stu specjalistów.

* Studia są organizowane przez EUOREG-Uniwersytet Warszawski na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu operacyjnego „Pomoc Techniczna”. Więcej informacji na stronie: www.ewaluacja.edu.pl

Ewaluacja promocji i informacji

Metody badawcze w ewaluacjach Departamentu Informacji, Promocji i Szkoleń MRR

Badania ewaluacyjne prowadzone przez Departament Informacji, Promocji i Szkoleń Ministerstwa Rozwoju Regionalnego jak wszystkie ewaluacje w ramach polityki spójności dzielą się na badania strategiczne i operacyjne. Pierwsze pozwalają wytyczać kierunki działań promocyjno-informacyjnych, jak również monitorować wskaźniki zawarte w Strategii komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013. Badania operacyjne dostarczają rekomendacji służących usprawnianiu i optymalizowaniu poszczególnych działań. Szczególnie ważne w procesie ewaluacji działań promocyjnych jest cykliczne powtarzanie badań z użyciem tych samych narzędzi (technik, kwestionariuszy, scenariuszy) oraz z wykorzystaniem prób badawczych o tej samej charakterystyce. Takie podejście gwarantuje porównywalność wyników na przestrzeni lat, a dzięki temu możliwe jest monitorowanie efektów działań.

Metoda CAPI

W badaniach dotyczących promocji i informacji stosowane są między innymi narzędzia badawcze odpowiednie dla działań marketingowych. I tak jedną z metod jest metoda CAPI, czyli Computer Assisted Personal Interviewing. Jest to technika stosowana w badaniach ilościowych, polegająca na przeprowadzaniu wywiadów z respondentami przy użyciu laptopów zamiast tradycyjnych kwestionariuszy wypełnianych ręcznie. Ankiety papierowe w coraz większym stopniu odchodzą zatem w niepamięć. CAPI jako sposób prowadzenia badań pozwala na sprawniejszą realizację badania, danymi można administrować w sposób szybszy i efektywniejszy, na bieżąco można też „podglądać” zapisywane we wspólnej bazie dotychczasowe wyniki. Ponadto respondenci mogą zapoznawać się na żywo z materiałami multimedialnymi chociażby poprzez odtwarzanie spotów reklamowych czy prezentację logotypów. Praca z bieżącym użyciem komputera jest również efektywniejsza kosztowo, omijany jest bowiem etap wprowadzania danych z ankiet do systemów komputerowych, a zatem metoda ta jest tańsza. Ponadto metoda CAPI pozwala na kontrolę jakości wywiadu, ewentualne błędy są wychwytywane na bieżąco w elektronicznej ankiecie.

Przykład badania – użycie metody CAPI oraz porównanie wyników na przestrzeni lat

Przykładem tego typu badań jest badanie opinii publicznej Badanie skuteczności działań informacyjnych i promocyjnych na temat Funduszy Europejskich i analiza społeczno-gospodarczego odbioru tych działań. Najnowsze badanie, bo zrealizowane na przełomie sierpnia i września 2009 roku, miało na celu określenie poziomu i zakresu wiedzy Polaków o Funduszach Europejskich, oszacowanie zmiany w znajomości i postrzeganiu Funduszy Europejskich na przestrzeni ostat-

nich trzech lat (zestawienie z wynikami badań z 2006, 2007, 2008 r.) oraz poszukiwanie różnic w wiedzy o Funduszach Europejskich w zależności od zmiennych socjodemograficznych (płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania). Metoda porównawcza przyniosła interesujące i co ważne pozytywne wyniki. Stwierdzono bowiem, że sukcesywnie wzrasta poziom zrozumienia i podstawowej znajomości funduszy europejskich: znaku NSS, nazw „Fundusze Europejskie” i „Narodowa Strategia Spójności”, wzrasta spontaniczna i wspomagana znajomość nazw Programów Operacyjnych. Badani, choć sami w większości aktywnie nie poszukują informacji o funduszach, komunikaty na ich temat uznają za interesujące, zwłaszcza te na temat warunków uzyskania dofinansowania (kto, na co i kiedy może uzyskać dotację) oraz inwestycji realizowanych z wykorzystaniem Funduszy Europejskich. Zgodnie z wcześniejszymi badaniami wśród najbardziej cenionych źródeł przekazu znalazła się telewizja, a za nią prasa i Internet. To ważna konkluzja dla osób planujących działania promocyjne w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy unijnych. Badanie przyniosło także wiedzę na temat aktualnych podziałów w stopniu wiedzy na temat funduszy. Jak pokazują dane, mniejszą wiedzą dysponują kobiety, osoby starsze, z wykształceniem podstawowym i zasadniczym, z najmniejszych miejscowości, co dowodzi, że właśnie do tych osób powinny być kierowane w szczególnym stopniu działania informacyjne.

Metoda FGI

Stosowana tradycyjnie w badaniach reklamy technika FGI – Focus Group Interview pozwala skutecznie ocenić, jak przygotowany przez nas materiał reklamowy czy jego koncepcja jest odbierana i jakie skojarzenia budzi w przedstawicielach grupy docelowej (na ogół 6-10 osób), którzy

uczestniczą w badaniu. Zanim zdecydujemy się na wybór i zastosowanie określonej linii kreatywnej warto dopracować jej poszczególne elementy w oparciu o wyniki takiego badania. Tak było np. w przypadku reklamy z charakterystycznymi Brodaczami, która została dopracowana w oparciu o wyniki Badanie jakościowego elementów kampanii „Dobra informacja na dobry początek”.

Metoda IDI

Inną metodologią stosowaną w promocji jest wykorzystanie indywidualnych wywiadów pogłębionych (ang. IDIs – Individual Depth Interviews, tzw. wywiady swobodne). Wywiady to spotkania, których celem jest zebranie informacji tylko od jednego respondenta. Ten sposób zbierania danych umożliwia między innymi uzyskanie informacji w sytuacji, gdy grupowa interakcja może być przeszkodą w uzyskaniu szczerych i prawdziwych odpowiedzi osób badanych. Użycie tej metody sprawdza się także wtedy, gdy zebranie grupy respondentów jest trudne z uwagi na prowadzenie badania wśród specjalistów lub osób na wysokich stanowiskach. Metoda ta pozwala ponadto na zbadanie indywidualnych odniesień do przedmiotu badania, motywacji, charakterystyki używanego języka, mówiąc inaczej warto wykorzystywać ją wówczas, gdy jesteśmy zainteresowani uzyskaniem wglądu w specyfikę danego zjawiska.

Tajemniczy klient

Metoda IDI została zastosowana między innymi w trwającym aktualnie Badaniu punktów informacyjnych tworzących System Informacji o Funduszach Europejskich oraz działających w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowanym przez Departament Informacji, Promocji i Szkoleń oraz Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym MRR. Celem badania jest analiza jakości funkcjonowania punktów informacyjnych w zakresie obsługi klienta, infrastruktury lokalowej, organizacji pracy, współpracy z innymi instytucjami. Indywidualne wywiady pogłębione stanowią część metodologii badawczej, wykorzystano także analizę ankiet dla klientów punktów informacyjnych oraz metodą tajemniczego klienta (wizyty osobiste, e-maile, telefony). Metoda tajemniczego klienta, tzw. Mystery Shopping jest jedną z najbardziej skutecznych technik badających poziom jakości usług i obsługi. Dzięki niej możliwe jest np. sprawdzenie jak traktowany jest klient. Badanie tą metodą polega na wcieleniu się przez ankietera w postać klienta, który jednocześnie prowadzi

obserwację, w tym przypadku próbując uzyskać informacje na temat pozyskiwania środków ogólnie w ramach Funduszy Europejskich oraz specyficznie w ramach PO KL. Podstawowym założeniem badania jest tajność wizyt oraz obiektywizm i bezstronność. Konieczny jest zatem udział zewnętrznej firmy, nie ma możliwości realizacji tej techniki przez pracowników czy kierownictwo.

Eye tracking

Odrębna metodologia badań dotyczy ewaluacji funkcjonowania stron internetowych. Do obowiązujących obecnie standardów tak zwanej użyteczności stron internetowych należy audyt ekspercki oraz obserwacja użytkowników metodą tradycyjną oraz metodą eye tracking. Ciekawą jest zwłaszcza ostatnia metoda wykorzystana także w badaniu operacyjnym Analiza użyteczności Portalu Funduszy Europejskich www.funduszeuropejskie.gov.pl. Eye tracking bazuje na wykorzystaniu urządzenia umożliwiającego śledzenie, rejestrację i analizę aktywności wzrokowej. Dzięki niemu możliwe jest określenie tak zwanych gorących miejsc na stronie internetowej, wskazujących w jaki sposób skupia się i rozprasza uwaga użytkownika, możliwe jest także tworzenie ścieżek skanowania wzrokiem, co z kolei daje wiedzę jakie elementy przyciągają uwagę odbiorcy, jakich rejonów strony odbiorcy zupełnie nie zauważają, czy użytkownicy rozpoznają znaczenie treści, na które patrzą oraz czy zapamiętują je. Wyniki badania portalu www.funduszeuropejskie.gov.pl między innymi tą metodą dały mu ocenę 4 w sześciopunktowej skali. Bardzo wysokie oceny uzyskało m.in. menu i zastosowane mechanizmy informatyczne, relatywnie słabsze oceny przypadły wyszukiwarce oraz sposobowi konstruowania tekstów. Trwają już prace związane z wdrożeniem rekomendacji badania i poprawą zidentyfikowanych w trakcie badania słabych stron Portalu.

Na przyszłość

Ważne by w ewaluacji wykorzystywać wszystkie dostępne techniki, także te wspierane przez nowoczesne narzędzia. Na szczęście metodologia badawcza idąc z duchem czasu odpowiada na wyzwania współczesności, a finansowanie badań między innymi z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna, daje szansę na współpracę z profesjonalistami. W badaniach działań promocyjno-informacyjnych spektrum stosowanych metod musi być szczególnie rozbudowane z uwagi na zróżnicowany charakter działań i różnorodność prowadzonych badań od opinii publicznej do pracowników poszczególnych instytucji.

Badania planowane przez Departament Informacji, Promocji i Szkoleń

W najbliższej przyszłości:

Badanie dotyczące efektów działań informacyjnych i promocyjnych wśród beneficjentów oraz potencjalnych beneficjentów Funduszy Europejskich na lata 2007-2013.

W 2010 roku: nowe badania „Analiza języka informacji w komunikacji na temat FE” i „Badanie Bazy Wiedzy o Funduszach Europejskich” oraz powtórzenie badań realizowanych w 2008/2009 r.:

„Badania elementów kampanii promocyjnej o szerokim zasięgu”

„Badanie stron internetowych instytucji tworzących system wdrażania FE”

„Badanie Portalu Fundusze Europejskie”

„Badanie efektów działań informacyjnych i promocyjnych na temat FE dla społeczeństwa”

„Ocena działania punktów informacyjnych działających w ramach Sieci Punktów Informacyjnych”

Ewaluacja w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

„Najważniejszą nadzieją związaną z ewaluacją od jej samego początku było i jest do dziś oczekiwanie, iż będzie pełniła ona rolę narzędzia zapewniającego racjonalne i oszczędne gospodarowanie funduszami publicznymi.”

– czytamy w najnowszej publikacji PARP poświęconej tematyce ewaluacji programów o charakterze społeczno-gospodarczym.

Sekcja Ewaluacji PARP: Agnieszka Haber, Jacek Pokorski, Maciej Szalaj, Rafał Trzciński
Foto: Maciej Jakubczyk

Początek

Ewaluację interwencji publicznych, czyli określanie wartości programu w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów i w oparciu o odpowiednie informacje, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości podjęła niemal od początku swojej działalności, czyli od 2000 roku. W samej instytucji za prekursora ewaluacji uważa się Dariusza Szewczyka – wiceprezesa PARP, który ideę przeprowadzania takich badań przywiózł z jednej z podróży do Wielkiej Brytanii. Grunt był o tyle żyzny, że PARP posiadała już w swojej strukturze komórkę zajmującą się systematycznymi badaniami sektora małych i średnich firm. Początkowo realizowano ewaluację wybranych programów, a od momentu powołania Sekcji Ewaluacji w 2004 roku realizowano już systematyczne badania. W ramach przedakcesyjnych programów Phare prowadzono głównie ewaluacje ex-post (po realizacji programu) instrumentów skierowanych do sektora MSP oraz rynku pracy.

Przełom

Duże zmiany w podejściu do systemu ewaluacji przyniosły pierwsze fundusze akcesyjne na lata 2004 – 2006. Agencja rozpoczęła realizację ewaluacji tematycznych oraz wypracowała podwaliny systemu ewaluacji on-going (bieżącej, przeprowadzanej w trakcie wdrażania) w zakresie Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) oraz Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP). Prawdziwy przełom przyniosła jednak perspektywa finansowa na lata 2007 – 2013. PARP odpowiada w niej za programy operacyjne Innowacyjna Gospodarka (PO IG) i Kapitał Ludzki (PO KL) jako Instytucja Pośrednicząca drugiego stopnia i za Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW), jako Instytucja Pośrednicząca pierwszego stopnia. Od tego czasu liczba badań ewaluacyjnych wzrosła w stopniu dotąd niespotykanym. Nic w tym

dziwnego. W samym PO IG PARP odpowiada za trzynastacie działań. Obecnie realizowane projekty, poza rozbudowanym systemem ewaluacji on-going, to głównie badania tematyczne nastawione na bieżące zarządzanie związane z obecnym etapem wdrażania działań. Z roku na rok projektów ewaluacyjnych jest coraz więcej. W 2009 r. zakończono realizację wieloletniej ewaluacji on-goig SPO RZL obejmującej X edycję badania kwartalnego. Projekt został podsumowany publikacją pt. „Doskonalenie kadr polskich przedsiębiorców”. Zrealizowano także 4 badania tematyczne w PO IG.

Działanie 6.1 PO IG: „Plany i potrzeby sektora MSP w zakresie rozwoju eksportu i powiązań z zagranicznymi rynkami i partnerami handlowymi w kontekście uruchomienia działania 6.1 POIG „Paszport do eksportu”.

Działanie 5.1 PO IG: „Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na wsparcie w zakresie tworzenia powiązań kooperacyjnych – ocena trafności i użyteczności wsparcia działania 5.1 POIG w zakresie clusteringu”

Działanie 3.3 PO IG: „Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na wsparcie inwestorów prywatnych – ocena trafności i użyteczności wsparcia działania 3.3 PO IG”.

Działanie 5.4 PO IG: „Zarządzanie własnością przemysłową w MSP – stan obecny i ocena perspektyw”

Cały czas kontynuowane są badania oceniające efekty uzyskiwane przez beneficjentów SPO WKP działań 2.1, 2.2.1, 2.3. W chwili obecnej uruchomiono dwa projekty badań on-going w ramach PO KL oraz jedno badanie wskaźnikowe w ramach PO RPW.

Plany

Szczególnie imponująco wyglądają plany na przyszły rok. PARP zamierza zrealizować 8 ewaluacji w ramach działań

POIG, dwie PO RPW oraz dwie ewaluacje on-going dla działań wdrażanych w ramach PO KL. Finalizowane będą także ewaluacje w SPO WKP 2.1 i 2.3 dotyczące instrumentów na doradztwo i inwestycje. Z perspektywy systemu ewaluacji rok 2010 to start ewaluacji o charakterze on-going oraz ewaluacji tematycznych nastawionych na bieżące informacje zarządcze.

Agnieszka Haber – Kierownik Sekcji Ewaluacji w Zespole Koordynacji Wdrażania Programów. Foto. Maciej Jakubczyk

- Zapotrzebowanie zespołów merytorycznych na ewaluacje tematyczne trzykrotnie przerosło nasze wstępne przyszłoroczne szacunki. Osoby zajmujące się wdrażaniem coraz pilniej potrzebują informacji o rynku, potrzebach potencjalnych odbiorców dedykowanych instrumentów, pierwszych efektach oraz przyczynach pojawiających się problemów. Byliśmy zaskoczeni aż takim wzrostem zapotrzebowania na ewaluację – przyznaje Agnieszka Haber, kierownik Sekcji Ewaluacji w Zespole Koordynacji Wdrażania Programów PARP.

System badań

Większość badań ewaluacyjnych jest realizowana w formie przetargu. Agencja przejmuje jednak pierwszy etap projektowania, czyli przygotowuje zakres oraz metodologię badania, a w niektórych przypadkach nawet narzędzia badawcze. Niestety, w wielu przypadkach procedura przetargowa trwa dłużej niż samo badanie. Od 2005 r. Agencja realizuje także szereg badań we własnym zakresie. Obecnie są to głównie badania CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) wykorzystujące Internet. Ten przykład pokazuje, że badania ewaluacyjne nie muszą być drogie. PARP wielokrotnie udało się zrealizować projekty badawcze uwzględniające pomiar efektu netto bez wielkich nakładów finansowych. Pierwszym takim projektem w Polsce była ewaluacja programu Phare 2001 RZL zrealizowana przy współpracy z prof. Jarosławem Górniakiem z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej. W tym roku we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym, w oparciu o formularz FO1, badano efekt netto dla działania 2.2.1. SPO

WKP. Pierwsze wyniki tego podejścia były prezentowane na tegorocznej V Konferencji Ewaluacyjnej.

Współpraca

Badania prowadzone przez Agencję dotyczą przede wszystkim przedsiębiorców. Dotychczasowa praktyka pokazuje, że przedsiębiorcy, którzy realizują projekty finansowane z funduszy unijnych chętnie odpowiadają na badania ankietowe, czując się niejako zobowiązani do współpracy.

- Udzielając dotacji, możemy liczyć nie tylko na współpracę przy ocenie efektów wsparcia dla danego beneficjenta, ale również dostajemy możliwość sięgnięcia po bardziej złożone zakresy pozyskiwanych danych wskaźnikowych. W naszym przypadku nie możemy mówić o klasycznych warunkach brzegowych badań B2B. Nawet trudne i skomplikowane narzędzia badawcze wymagające udziału wielu pracowników firmy, są realizowane z dużym sukcesem, przy bardzo wysokim response rate, wyprzedzając niejednokrotnie wzorce badań cytowane z amerykańskich podręczników – przyznaje Agnieszka Haber.

Do obowiązku dostarczenia informacji do jakiego beneficjenci zobowiązali się w umowie, PARP odwołuje się incydentalnie. W przypadku badania przedsiębiorców, doskonałym przykładem są właśnie badania CAWI realizowane przez PARP od 2005 r. Powodzenie tego typu badań zapewnia przede wszystkim szeroki dostęp do internetu w krajowych firmach, prosty sposób wypełnienia ankiety dostosowany do respondenta oraz gwarancja bezpiecznego połączenia on – line (więcej na ten temat w artykule Jacka Pokorskiego „Zastosowanie techniki CAWI w badaniach ewaluacyjnych” [w:] Ewaluacja wobec wyzwań stojących przed sektorem finansów publicznych, PARP, Warszawa, 2009).

Efekty badań

Wykorzystanie wyników badań to efekt nie tylko podejścia instytucji do zarządzania powierzonymi programami, ale również efekt systematycznego uczenia się instytucji. Przydatność wyników badania w dużym stopniu zależy także od tego jakiej jakości oraz jak szybko uda się dostarczyć informację zarządcą. Z oczywistych względów, typem ewaluacji po którą najchętniej sięgają osoby bezpośrednio zaangażowane we wdrażanie programów są ewaluacje o charakterze ex-ante (przygotowujące wdrożenie programu), on-going oraz ewaluacje tematyczne nastawione na potrzeby informacyjne pod kątem bieżącego zarządzania.

Publikacje poświęcone ewaluacji dostępne na stronie www.parp.gov.pl:

Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza
Środowisko i warsztat ewaluacji
Ewaluacja wobec wyzwań stojących przed sektorem finansów publicznych

[1] INFO do tabeli / rynny Jak podaje Główny Urząd Statystyczny, dostęp do Internetu w Polsce ma blisko 91% przedsiębiorstw małych (10-49 zatrudnionych), 98,6% firm średnich (50-249) i niemal 100% dużych przedsiębiorstw (250 i więcej zatrudnionych). Ogółem wśród przedsiębiorstw (wyluczając firmy mikro) dostęp do Internetu posiada 93% podmiotów (Główny Urząd Statystyczny, Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach, gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne w 2008 r., Warszawa 2008.)

Hanna Bałos o ewaluacji Priorytetów Pomocy Technicznej POIiŚ

Hanna Bałos – przedstawicielka jednostki ewaluacyjnej Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, koordynatorka ewaluacji systemu wdrażania priorytetów pomocy technicznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013.

Oczekiwania wobec badania

W sierpniu 2009 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne systemu wdrażania Priorytetów Pomocy Technicznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Celem ewaluacji była ocena wstępnych rezultatów działania systemu wdrażania pomocy technicznej w ramach PO IiŚ w jego obecnym kształcie. Wynikiem badania miały być rekomendacje, które pomogą naszej instytucji udoskonalić i racjonalizować funkcjonowanie systemu. Przystępując do realizacji badania spodziewaliśmy się tego, że w ramach przewidzianych w badaniu konsultacji, spotkamy się z sugestiami usprawnień polegających na znacznych uproszczeniach systemu. Tak też było. Zaskakujące było jednak to, że nawet w obrębie instytucji reprezentujących w systemie te same poziomy wdrażania Priorytetów Pomocy Technicznej występowały rozbieżności. Zakładaliśmy, że ich koncepcje organizacji systemu będą podobne, a okazało się, że podczas gdy część z nich uważała, że korzystniej byłoby wnioskować o dofinansowanie realizacji projektów w trybie wieloletnim, inne opowiadały się za pozostaniem przy trybie rocznym. To dowodzi, że stworzenie koncepcji systemu odpowiadającej wszystkim podmiotom zaangażowanym we wdrażanie priorytetów pomocy technicznej, a zarazem umożliwiającej sprawną i skuteczną realizację przypisanych mu zadań, nie jest łatwym wyzwaniem.

Czas przygotowania i realizacji

Koncepcja badania systemu wdrażania Priorytetów Pomocy Technicznej powstała w ciągu 3 tygodni, a jego realizacja trwała 10 tygodni. Nie jest to długi okres. Projektowanie badania, jak również prace badawcze trwają zazwyczaj dłużej. To badanie obejmowało jednak tylko 2 osie priorytetowe PO IiŚ, nie było więc badaniem dużym. Zależało nam także na tym, by przystąpić do wdrażania rekomendacji z badania jeszcze przed rozpoczęciem naboru wniosków o dofinansowanie projektów pomocy technicznej na rok 2010.

Ewaluacja od kuchni

Trafne ukierunkowanie zakresu tematycznego ewaluacji wymagało ścisłej współpracy z koordynującym działaniem systemu Wydziałem Zarządzania Pomocą Techniczną naszej Instytucji. Metodologia badania oparta była na wystandardyzowanych technikach, tj. pogłębionych analizach dokumentacji systemu, zogniskowanych wywiadach grupowych i wywiadzie indywidualnym oraz konsultacjach ze wszystkimi instytucjami systemu. Ewaluatorzy zawsze dokładają wszelkich starań, by ich działania w możliwie najmniejszym stopniu ingerowały w rytm pracy badanych podmiotów. Ponadto istnienie jednostki ewaluacyjnej w instytucji realizującej badanie, jak ma to miejsce w przypadku naszej Instytucji, ułatwia realizację takiego projektu. Ewaluacja ma bowiem wówczas swojego koordynatora. Prowadzenie badania wymagało oczywiście zaangażowania czasu pracowników merytorycznych naszego Wydziału Pomocy Technicznej, którzy na bieżąco konsultowali narzędzia i produkty badania, udostępniali dokumentację niezbędną do jego realizacji oraz brali udział w spotkaniach z nim związanych. Niezbędne było też zaangażowanie czasu pracowników pozostałych instytucji, którzy uczestniczyli w wywiadach grupowych i konsultacjach. Nie jest bowiem możliwe przeprowadzenie badania bez zebrania danych „u źródła”. Jednak z uwagi na fakt, że celem badania było usprawnienie pracy wszystkich tych Instytucji, zdecydowana większość zadeklarowała wolę wzięcia w nim udziału.

Standardy ewaluacji

W badaniu ewaluacyjnym najważniejsza moim zdaniem jest faza conceptualizacji badania. Projekt ewaluacji formułuje pytania, na które badanie ma odpowiedzieć, jego zakres, kryteria, proponowaną przez podmiot zlecający metodologię i oczekiwany harmonogram. W fazie tej niezbędna jest współpraca koordynatora badania z komórkami, na rzecz których ewaluacja będzie wykonywana.

Wiedza merytoryczna pracowników tych komórek jest bowiem kluczowa w procesie identyfikacji problemów badawczych oraz określania zakresu informacji, z którymi zapoznać będą musieli się badacze. Często jest to wiedza interdyscyplinarna, syntetyzująca informacje będące w dyspozycji na przykład kilku wydziałów w obrębie instytucji zlecających badania. Warto pamiętać, że im lepiej osoba projektująca badanie zapozna się z zagadnieniami, jakie będą włączone do ewaluacji, tym wartościowsze będą jej wyniki. W naszej Instytucji, w fazie konceptualizacji badania ewaluacyjnego, практикуjemy krótkie spotkania z przedstawicielami wydziałów merytorycznych w celu konsultowania projektu ewaluacji jeszcze przed zleceniem jego realizacji podmiotowi zewnętrznemu. W przypadku badania, o którym dziś rozmawiamy, chcę podkreślić, że jego wysoka jakość to przede wszystkim zasługa pracowników wydziału pomocy technicznej naszej Instytucji. Badanie zostało zrealizowane w odpowiedzi na ich potrzeby w tym zakresie, które wyartykułowane zostały w formie konkretnych pytań badawczych. Uczestniczyli oni też bardzo aktywnie w całym procesie jego realizacji.

Realizując badanie warto z kolei pamiętać o dotrzymywaniu standardów ewaluacji. Praktyka dowodzi, że najlepiej, by ewaluację wykonywał podmiot zewnętrzny. Gwarantuje to bowiem obiektywizm i możliwość zastosowania wystandaryzowanych narzędzi i metodologii, jakimi nie dysponuje się w przypadku ewaluacji wewnętrznych. Ewaluacja jest dziedziną, w której niezwykle ważną rolę odgrywają eksperci. Zaangażowanie osób z odpowiednią wiedzą i doświadczeniem jest niezbędne do uzyskania wniosków i rekomendacji wzbogacających zasób informacji, jakimi dysponują instytucje zlecające badania. Udział takich profesjonalistów jest też niezbędny dla formułowania wartościowych rekomendacji.

Dobrze jest też, gdy wynikami badania zainteresowane są osoby podejmujące decyzje w instytucjach zaangażowanych w badanie. W przypadku ewaluacji wdrażania priorytetów pomocy technicznej, o której rozmawiamy, w spotkaniach konsultacyjnych brała udział kadra kierownicza. Dzięki zaangażowaniu takich osób, ewaluacja zyskuje wymiar praktycznego narzędzia wspomagającego zarządzanie.

Rekomendacje i usprawnienia

Rekomendacje formułują racjonalną, opartą na rzetelnej analizie, koncepcję usprawnienia systemu wdrażania priorytetów pomocy technicznej w ramach PO IiŚ. Konstrukcja ewaluacji sprawiła, że rekomendacje te odzwierciedlają także koncepcje podmiotów zaangażowanych w badanie. Uważam, że była ono odpowiednio dobrana do celów badania. W ramach ewaluacji o charakterze konsultacyjnym dążyliśmy bowiem do wypracowania wspólnej i racjonalnej koncepcji organizacji systemu. Koncepcję tę konsultowaliśmy z interesariuszami systemu oraz ekspertami zewnętrznymi. Skuteczność wdrażania rekomendacji z badania ewaluacyjnego jest wypadkową dwóch czynników: po pierwsze – jakości rekomendacji, a po drugie – woli przyjęcia rekomendacji przez ich adresatów. Pierwszymi rezultatami badania są wprowadzane aktualnie zmiany w dokumentach systemowych pomocy technicznej w ramach PO IiŚ. Planujemy wprowadzenie

nowych zasad naboru już dla wniosków na rok 2010. Rekomendacje z tej ewaluacji adresowane były głównie do naszej Instytucji jako Instytucji Zarządzającej PO IiŚ. Jednak dotyczą one także zasad, które organizują działania pozostałych Instytucji systemu pomocy technicznej. Dlatego też sposób wprowadzania każdej zmiany, zgodnie z zasadami Zintegrowanego systemu zarządzania wnioskami i rekomendacjami dla badań ewaluacyjnych, jest na bieżąco uzgadniany z pozostałymi Instytucjami.

Badanie systemu wdrażania Priorytetów Pomocy Technicznej POIiŚ jest przykładem ewaluacji, której wyniki są wykorzystywane w bardzo dużym stopniu. Dzięki rzetelności procesu badawczego rekomendacje są przemyślanymi i odpowiedzialnie sformułowanymi propozycjami usprawnień o charakterze „remedium” na problemy systemu. Mam nadzieję, że ich wdrożenie przyniesie pozytywne efekty.

Usystematyzowana wiedza

Obecnie wydajemy bardzo dużo środków z funduszy UE. Jest to bardzo ważny okres umożliwiający zgromadzenie kapitału wiedzy, który będzie przydatny dla zarządzania funduszami publicznymi. Zasadność prowadzenia badań ewaluacyjnych wynika też z faktu bardzo dużej fluktuacji kadr zaangażowanych we wdrażanie programów i projektów dofinansowywanych ze środków UE. Dzięki ewaluacji i raportom z jej badań, wnioski w tym zakresie mają szansę zostać zebrane i usystematyzowane, co gwarantuje, że wiedza ta nie zniknie z instytucji wraz z odejściem z niej wartościowych pracowników.

Raporty ewaluacji w PO IiŚ można znaleźć pod adresem:

<http://www.pois.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx#zakladka=3>

Przy planowaniu ewaluacji programów, czy projektów o charakterze infrastrukturalnym warto zapoznać się ze stroną

http://www.ewaluacja.gov.pl/ewaluacja_wstep/Strony/Metodologia.aspx, gdzie Krajowa Jednostka Oceny zamieściła elektroniczną wersję wydanego niedawno „Podręcznika ewaluacji efektów projektów infrastrukturalnych”.

Plany ewaluacji na kolejne lata

http://www.ewaluacja.gov.pl/Dokumenty_ewaluacyjne/Strony/Plany.aspx

Wszystkie zaangażowane we wdrażanie PO IiŚ podmioty mogą także zgłaszać sugestie tematyki nowych projektów badawczych.

<http://www.pois.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx#zakladka=2>

PRACOWNICY UOKiK NA RZECZ PRAWIDŁOWEGO WYDATKOWANIA FUNDUSZY UNII EUROPEJSKIEJ

Jednym z beneficjentów Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 jest Departament Monitorowania Pomocy Publicznej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Dofinansowanie wynagrodzeń dotyczy pracowników, którzy zapewniają zgodność projektów finansowanych z funduszy strukturalnych z przepisami z zakresu pomocy.

Projekt jest realizowany od 1 stycznia 2009 r. do 5 stycznia 2010 r.

Całkowita wartość projektu wynosi 2 305,7 tys. zł. z czego 30 proc, czyli 691,7 tys. zł stanowią wydatki kwalifikowane. Unia Europejska pokrywa 85 proc. tej kwoty, czyli 587,9 tys. zł – tłumaczy Aneta Styrynik z UOKiK.

Przedstawiciele UOKiK podkreślają, że Departament Monitorowania Pomocy Publicznej realizuje szereg działań mających istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2007-2013. Trzeba bowiem pamiętać, iż wsparcie z funduszy unijnych oraz przekazywane w ramach współfinansowania krajowego musi być zgodne ze wspólnotowymi zasadami udzielania pomocy publicznej, określonymi art. 87 – 89 Traktatu WE, co wynika bezpośrednio z art. 9 ust. 5 oraz art. 54 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.t

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Zapewnienie prawidłowej realizacji wydatkowania funduszy w ramach programów operacyjnych należy do kompetencji Instytucji Zarządzających. To na nich ciąży odpowiedzialność za zapewnienie zgodności opracowywanych ram prawnych wydatkowanych funduszy ze wszystkimi obowiązującymi regulacjami, w tym również przepisami o pomocy publicznej. Jednocześnie istniejący w Polsce system instytucjonalny został stworzony w taki sposób, że kwestie związane z zapewnieniem zgodności wszystkich instrumentów wsparcia (nie tylko z funduszy strukturalnych) z regulacjami o pomocy publicznej, zostały powierzone odrębnemu organowi – prezesowi UOKiK. Było to podyktowane chęcią zapewnienia fachowości i odpowiedniej koordynacji w tym zakresie.

Do zadań UOKiK związanych z prawidłowym udzielaniem wsparcia przewidzianego w programach operacyjnych należy zaliczyć bieżące uczestnictwo w uzgodnieniach poszczególnych projektów programów pomocowych oraz pomoc w formułowaniu przepisów tych programów (aby zapewnić ich zgodność z regulacjami wspólnotowymi z zakresu pomocy publicznej). Ponadto UOKiK wydaje opinię o projekcie programu pomocowego lub o projekcie pomocy indywidualnej, w której stwierdza, czy pro-

jektowane wsparcie jest zgodne ze wspólnym rynkiem, a w przypadku niezgodności proponuje określone rozwiązania mające na celu dostosowanie do reguł wspólnego rynku. W opinii Urząd zajmuje także stanowisko w kwestii ewentualnego obowiązku notyfikacji projektu pomocy, w trybie art. 88 ust. 3 Traktatu WE. Jeśli notyfikacja jest konieczna, UOKiK przygotowuje ją oraz uczestniczy w imieniu władz polskich w postępowaniu prowadzonym przez Komisję Europejską, przygotowując – we współpracy z podmiotem opracowującym program pomocowy lub udzielającym pomocy indywidualnej – odpowiedzi i wyjaśnienia dla Komisji oraz biorąc udział w ewentualnych spotkaniach roboczych z przedstawicielami Komisji. Ponadto, na prezesie UOKiK (jako na organie monitorującym pomoc publiczną w Polsce) ciąży obowiązek gromadzenia oraz przetwarzania i przekazywania do Komisji informacji o udzielonej pomocy, w tym w ramach programów operacyjnych. Działania i kompetencje UOKiK zapewniają obsługę merytoryczno-prawną prawidłowej realizacji programów operacyjnych z punktu widzenia wspólnotowych i krajowych przepisów o pomocy publicznej. Ponadto, na etapie udzielania wsparcia pochodzącego z programów operacyjnych występuje wiele problemów praktycznych wymagających rozstrzygnięcia poprzez dokonywanie interpretacji przepisów o pomocy publicznej. W związku z tym do Urzędu kierowane są liczne zapytania ze strony podmiotów, które opracowały określone programy pomocowe lub podmiotów udzielających pomocy w ramach programów operacyjnych (instytucji zarządzających, pośredniczących lub wdrażających), a także samych beneficjentów.

DZIAŁANIA ANTYKRYZYSOWE

Aktualnie UOKiK współpracuje przy opracowywaniu programów pomocowych powstających na podstawie komunikatu Komisji – Tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiającej

dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego (Dz. Urz. UE C 83, 07.04.2009), które będą współfinansowane ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz Regionalnych Programów Operacyjnych. Z tych programów będą mogli korzystać przedsiębiorcy, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji na skutek obecnego kryzysu. W związku z kryzysem i obserwowanym spowolnieniem gospodarczym pojawił się problem ogłoszenia upadłości przez beneficjentów, którzy realizowali projekty w ramach programów operacyjnych i na których ciąży obowiązek utrzymania trwałości inwestycji. W tej kwestii trwają uzgodnienia proceduralne dotyczące zwrotu pomocy.

Poza programami opracowywanymi na czas kryzysu UOKiK współpracuje z Ministrem Gospodarki przy projektowaniu rozporządzenia w sprawie udzielania pomocy finansowej na udział przedsiębiorców w programach promocji w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka; rozporządzenie będzie regulować zasady i tryb udzielania pomocy finansowej w ramach Działania 6.5 Promocja polskiej gospodarki.

Urząd współpracuje także przy nowelizacji aktów prawnych:

- ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, która dotyczy m.in. udzielania pomocy w ramach Kredytu technologicznego (działanie 4.3 POIG),
- rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie udzielania pomocy finansowej dla inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarki.

POMOC

W zakresie interpretacji przepisów o pomocy publicznej UOKiK opracowuje odpowiedzi na liczne zapytania dotyczące pomocy publicznej występującej w realizowanych bądź przygotowywanych do realizacji projektach w ramach programów operacyjnych. Zapytania pochodzą najczęściej od Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Środowiska, jednostek samorządu terytorialnego (zwłaszcza Urzędów Marszałkowskich) oraz beneficjentów.

Stan wdrażania POPT

oraz komponentów pomocy technicznej w programach krajowych

Wartość kontraktacji w Programie Pomoc Techniczna i komponentach pomocy technicznej programów krajowych wyrażona w PLN.

Dane z systemu SIMIK z dnia 12 listopada 2009 r.

Program Operacyjny	Liczba umów	Dofinansowanie ogółem	W tym ze środków UE	Odsetek zakontraktowanych środków
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	92	129 119 275,98	113 575 965,45	4,43%
Priorytet XIV, Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	29	31 470 474,06	26 749 902,09	3,34%
Priorytet XV, Pomoc techniczna – Fundusz Spójności	63	97 648 801,92	86 826 063,36	5,00%
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	37	146 507 741,00	124 531 580,64	10,43%
Program Operacyjny Pomoc Techniczna	126	612 891 480,77	612 891 480,77	28,00%
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	6	37 010 645,20	37 010 645,20	10,82%
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	47	460 084 061,14	436 437 054,71	23,60%

Wartość płatności w Programie Pomoc Techniczna i komponentach pomocy technicznej programów krajowych wyrażona w PLN.

Dane z systemu SIMIK z dnia 12 listopada 2009 r.

Program Operacyjny	Podstawa certyfikacji	Dofinansowanie ogółem	W tym ze środków UE	Odsetek płatności w porównaniu z wartością dofinansowania z UE
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	88 344 976,61	84 459 190,50	75 242 207,77	3,00%
Priorytet XIV, Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	10 266 494,10	10 266 494,10	8 869 325,17	1,10%
Priorytet XV, Pomoc techniczna – Fundusz Spójności	78 078 482,51	74 192 696,40	66 372 882,60	3,90%
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	50 601 012,55	50 601 012,55	43 010 858,93	3,60%
Program Operacyjny Pomoc Techniczna	268 465 989,09	228 196 088,02	228 196 088,02	12,20%
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	17 769 003,36	15 103 652,82	15 103 652,82	5,20%
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	235 540 018,60	211 909 168,90	200 209 015,81	12,10%

*Z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku
życzymy wszystkim czytelnikom pogody ducha, optymizmu,
satysfakcjonujących wyzwań i spełnionych oczekiwań.
Niech Nowy Rok przyniesie Państwu wyłącznie dobre decyzje,
pomyślność oraz szczęście w życiu osobistym i zawodowym.*

*Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku życzą pracownicy
Departamentu Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej
Ministerstwa Rozwoju Regionalnego*

PUNKT INFORMACYJNY
MINISTERSTWA ROZWOJU
REGIONALNEGO PROWADZONY
WE WSPÓŁPRACY Z URZĘDEM
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

UL. KRUCZA 28/42
TEL. 22 626-06-32 LUB 626-06-33
punktinformacyjny@mrr.gov.pl